

Groningen Oost - Rinze Ijbema

[1] Wat neem je mee?

Wat neem je mee uit 2012? Is dit voor ons het jaar van de ontdekking van het Higgs-deeltje, een stap dichterbij de oorsprong van alles wat bestaat? Is het het jaar van André Kuipers, van je blik naar buiten en reiken naar de sterren en verder? Zie je jezelf al in 2016 in de schoenen staan van Ranomi Kromowidjojo, één van ons die het dit jaar tot goud geschopt heeft? Of zie je jezelf in 2013 in de schoenen staan van Tim Ribberink, één van ons die het niet gemaakt heeft? Is het Haren, waar je bang voor bent, dezelfde agressie die in Syrië z'n duizenden verslaat, of is het Den Haag en wordt 2012 achteraf het jaar waarin Nederland definitief God de rug toe keerde? Of misschien moet ik veel dichterbij huis blijven, heb je zorgen over je huis en je werk, over je relaties en je gezondheid... Wat neem je mee uit 2012?

Wat neem je mee?

Wat nam Naäman de Arameeër mee uit Israël, toen hij, ik denk rond het jaar 850 voor Christus, op bezoek was geweest in Samaria en bij de Jordaan? Twee zakken zand... Heeft dat ons vandaag iets te vertellen? Ik denk het wel, maar dan spreken we wel af dat we respecteren dat het een oud verhaal is, uit een oude wereld. Veel dingen zijn veranderd en veel kun je niet één op één overzetten naar ons vandaag. Wat blijft is dat dit oude verhaal Gods vingerafdruk laat zien en die God is jouw God. Gods vingerafdruk: in die wereld van toen, die helemaal van God los was op een paar trouwe Joden na, was Aram de vijand en Naäman een grote bedreiging. Maar God zocht hem op, door een Joods meisje, dat zijn leger had meegevoerd en die, toen haar meester een afzichtelijke ziekte kreeg, zich liet ontvallen dat hij bij de profeet van de Heer in Israël moest kijken. Wat vertelt dit oude verhaal je over jouw God op de drempel van het nieuwe jaar, van 2013?

1. **[2]** Les 1: geen deals.

De eerste les die Naäman moest leren was dat je met de God van Israël geen deals kunt sluiten. Dat was raar voor Naäman. Hij wist niet beter dan dat als je naar genezing zocht je daarvoor moest betalen. **[3]** (Sommige dingen zijn dus niet veranderd.) Dus was Naäman met een goedgevulde buidel naar het beloofde land gegaan. Het verhaal vertelt het: 10 talenten zilver, 6000 sikkels goud

en 10 stel kleren. Ik geloof dat als je dat omrekent, dan kom je op € 250.000 aan zilver, op € 2.500.000 aan goud, plus wat die kasjmier en zijde in die tijd hebben mogen kosten. Maar de koning van Israël kun je nog zoveel betalen, hij kan Naäman niet beter maken. 'Hm,' zegt Elisa, 'breng maar hier. Zeven keer wassen in de Jordaan, dat zal je beter maken.' Niks voor Naäman. Zwemmen in de Hunze, zo'n goedkope sloot? Denk je dat zijn dure dokters hem niet eerder in z'n eigen rivieren zouden laten baden?

Maar op advies van zijn dienaren doet Naäman wat Elisa zegt en hij wordt beter. Dat wil zeggen: zijn huid is zo gaaf als van een pasgeboren baby'tje – maar hij snapt God nog steeds niet. 'Elisa, dankjewel, hier heb je wat je toekomt: 360 kilo zilver, 72 kilo goud, 10 stel kleren. Het is het me waard, pak aan.' Wat zou jij doen als je Elisa was? Een profeet moet ook aan zijn pensioen denken, nietwaar? En als het verhaal verder gaat blijkt Elisa's knecht Gechazi de verleiding ook niet te kunnen weerstaan, en hij ontvreemdt Naäman met een smoes in elk geval nog wat van waarde. Maar dat is niet wat Elisa Naäman wil meegeven. **[4]** Naäman moet begrijpen dat de God van Israël, dat is de levende God, dat je met Hem geen deals sluit.

Dus: God is geen boekhouder. **[5]** Dat lijkt me op de grens van 2012 en 2013 de moeite van het overdenken waard. Jouw God is geen boekhouder. Aan Naäman kun je zien wat voor vormen het misverstand, dat God wel een boekhouder is, kan aannemen. Allereerst: **[6]** ik geef, opdat Hij geeft ('Hij' is God). Ik betaal, dan moet Hij wel over de brug komen. Maar God is vrij en Hij 'moet' niks. **[7]** Oké, dan gaat het zo: Hij geeft, dus ik geef... **[8]** Ik koop Hem weliswaar niet om, maar als Hij wat voor mij doet, dan laat ik zien dat ik snap hoe het werkt, en ik doe wat voor Hem terug. Mannen van de wereld onder elkaar, nietwaar? Niet dus. **[9]** Als God iets geeft, dan is dat wat het is. Geen verborgen voorwaarden. Maar is het dan niet zo, dat als Hij wat neemt, Hij wel wat terug zal geven? **[10]** Of ook als ik wat neem, dat Hij mij straft door wat van mij te nemen?**[11]** Nee. **[12]** Nee. **[13]** God is geen boekhouder. **[14]**

We staan op de drempel van 2013. Je kijkt terug, je kijkt vooruit, je kijkt omhoog. Wat heeft God je willen laten zien in het afgelopen jaar? Wat verwacht Hij van je in 2013? Het is goed om daarover na te denken. Maar besef goed: God doet niet aan deals. **[15]** Wat Hij geeft, geeft Hij zonder reserves en wat Hij je onthoudt, het kan goed zijn dat jij er vooralsnog niet achter komt waarom. Omdat het heel uniek is dat jouw God zo is, Hij koopt niet om en kan niet omgekocht worden, loop je zomaar in de valkuil dat je Hem wel gaat manipuleren. Ik hier wat meer, U daar wat meer. Maar dit is heidendom. De band die God met je wil is er één van liefde en eerbied, en liefde en eerbied zijn niet te koop. Begin er dus niet aan, aan onderhandelen met God. Les 1: geen deals.

2. **[16]** Les 2: geen compromissen.

De tweede les die Naäman leert is: wat dan wel? Het antwoord is: geen compromissen. De invalshoek bij wat ik zei over 'geen deals' was wat Naäman meenam van Aram naar Israël: zijn 3 miljoen aan zilver, goud en kleding. Het uitgangspunt bij wat ik wil zeggen over 'geen compromissen' is wat hij meeneemt van Israël naar Aram: een span muilierenlading grond. Die grond is bedoeld voor een altaar. In zijn eigen woorden: 'Ik wist wel dat er behalve in Israël in de hele wereld geen God is.' Nou, dat wist hij niet, dat had hij in elk geval nog niet gezegd, maar dat vergeven we hem graag. Maar zijn belofte is er niet minder om: 'Ik verzeker u dat ik nooit meer offers zal brengen aan andere goden dan de HEER.' **[17]** Er komt in Aram een altaar van Jahwe. Geen compromissen.

Maar: is dan wat Naäman hier belooft niet stiekem toch weer een deal? God geeft hem beterschap, dus hij gunt God zijn offers... Mijn antwoord is: nee. Niet alles wat religie is, is fout. Het gaat God om liefde en eerbied, en liefde en eerbied zijn niet te koop. Maar dat liefde en eerbied een vorm vinden, dat die zichtbaar worden is niet zonder meer hetzelfde als omkoperij. Onze Heer Jezus Christus zelf hanteert in Matteüs 6 de drieslag van aalmoezen, bidden en vasten. Wij kennen dat hoofdstuk vanwege het gebed dat de Heer ons daar leert, het Onze Vader. Maar Hij noemt daar drie dingen: aalmoezen, bidden en vasten. Je koopt er niks voor; dat moet je niet denken. Maar zo geef je vorm aan je liefde en eerbied, en zo vindt Gods liefde zijn vorm. En vroeger, voordat Christus' ene offer alle andere offers afschafte, toen was de offerdienst het punt waar ze alle drie samenkwamen: aalmoezen, omdat je van je offer deelde met anderen; bidden, omdat de rook van het offer was als je gebed en je gebed als een offer; en vasten, omdat veel offers via de feesten ook met vasten verbonden waren. Dit is je ware eredienst (Romeinen 12, 2), dit is reine, zuivere godsdienst (Jakobus 1, 27). Geen 'deal.' **[18]**

Geen deal dus, wat Naäman hier belooft. Maar vraagt hij vervolgens niet toch om een compromis? 'Elisa, wil God mij vergeven wanneer ik wel moet buigen voor onze Dondergod, voor Rimmon, omdat mijn heer de koning op mijn arm leunt als hij buigt in Rimmons tempel?' Hier is vaak naar de één op één overeenkomst met ons en onze tijd gezocht. Zo van: hoe ver kun je gaan in doen alsof je meedoet, zonder dat je je christen-zijn op het spel zet? Is het na twee biertjes of na twaalf? Is het knuffelen zonder dat je elkaar en anderen hebt vertelt dat je altijd bij elkaar blijft of mag je ook

vrijen? Wordt grijs geld niet wit als je het aan de kerk geeft? Je kunt er toch niet aan ontkomen dat je een beetje meedoet? Anders heb je geen leven: zie Naäman. Dus toch: een compromis? **[19]**

Eerlijk is eerlijk, Elisa's antwoord lijkt op meer dan één manier uit te leggen. 'Elisa antwoordde: 'Ga in vrede!' Ja, dus? Betekent dat: zoek het zelf maar uit? Betekent dat: dat zand mag je wel mee, maar over buigingen in de tempel van die afgod van je laat ik me niet uit? Zo is het wel uitgelegd: wat Naäman wil gaan doen rammelt op z'n minst een beetje, en met een wat afstandelijk antwoord houdt Elisa schone handen. Zo van: ik wens je er het beste mee. Maar als een profeet van God van vrede spreekt (en dat doet Elisa hier), is er toch meer aan de hand. Ik erken dat Naämans verzoek dubieuze kanten heeft. Maar Elisa zegt: 'Ga met God, oude heiden. Jij en je huis, jullie gaan vanaf vandaag de Heer dienen. Voorlopig ben jij een eenling in Aram – en ik begrijp dat daarmee jouw heiligheid onder druk komt te staan.' Maar er komt een dag, Naäman, dat ze in dat Syrië van jou met duizenden tegelijk tot geloof zullen komen – en het weer kwijtraken, maar dan zal Gods Geest weer nieuwe Naämans vinden, in Europa, in Amerika, in het Verre Oosten. Maar jij, Naäman, jij gaat vanaf vandaag met God. Neem dat mee. En Gods heiligheid zelf zal de afgoden van je heer ontcrachten. Geen compromissen, want God gaat zelfmee. **[20]**

Omdat Naäman een eenling is uit een andere tijd kun je de vrede die Elisa hem van God meegeeft niet één op één op jezelf betrekken. Maar de vingerafdruk van God in het verhaal van Naäman geeft wel hints voor wat de Heer vandaag van jou verwacht, hier in Groningen, in Nederland, in Europa. **[21]** Ik denk dat er vandaag wetenschappers zijn, die zichzelf als de moderne priesters zien, priesters van het geloof dat er geen God is. Betekent dat dat een christen dan niet aan wetenschap mag doen? Nee; dat mag ze wel. Maar het betekent wel dat als jij naar het Higgs-deeltje zoekt of naar het Majorana-deeltje, jij dat niet doet tot meerdere eer en glorie van het CERN of de wetenschap, maar van God. Er zijn sporters vandaag die denken dat ze god zijn (mooie goden, tussen haakjes, die drijven op epo). Mag jij als christen dan niet meer gaan voor goud, voor uitblinken? Jawel, maar niet alsof het om het goud gaat, maar omdat het om je best doen gaat, om het spel en het genieten en om je Schepper. En als het in de economie en in de politiek hoe langer hoe meer alleen om geld en macht lijkt te draaien, dan trek je je als christen niet terug, maar je buigt ook niet: je blijft overeind en zet welzijn boven welvaart, en recht boven macht. Want dat wil God, en Hem dien jij. **[22]** Toevallig.

3. Les 1: geen deals; les 2: geen compromissen. Gods vingerafdruk, zichtbaar in het verhaal van Naäman. **[23]** Maar aan het eind van deze preek wil ik je vragen om nog eens even naast hem te

gaan staan, die machtige generaal, die alleen grátis genezen kon worden. Daar gaat hij, met z'n goud en zilver terug naar Aram, want Gods liefde is onbetaalbaar. **[24]** Daar gaat hij, met z'n twee zakken grond, want zo wil hij z'n respect voor Jahwe vormgeven, met een altaar van heilige grond. **[25]** Wat, denk je, zou Naäman nu het liefst kwijtraken, als hij overvallen zou worden? Z'n schatten of z'n heilige grond? Z'n schatten, reken maar. **[26]** Waarom? Omdat die zakken aarde hem verbinden met de God die z'n leven gered heeft. Dus hebben die zakken en heeft die grond een meerwaarde voor hem. Precies wat jij ook zou voelen: als God zo dichtbij is gekomen, wil je graag iets hebben om dat gevoel vast te houden. **[27]** Al is het een lading zand. Dat neem je mee. En de profeet van de Heer geeft Naäman zijn zegen mee.

Wat neem jij mee uit 2012? Is er iets gebeurd waarin je de directe nabijheid van God hebt gevoeld? Was het bij de geboorte van je kind? Was het toen je soep uitdeelde namens het Leger des Heils? Was het een indrukwekkend moment op een verre reis? Wat het ook was, je merkt dat je nu niet meer in handen hebt dan een kaars, een foto, een herinnering, twee zakken aarde... Tenzij je erdoorheen de vingerafdruk van God hebt gevoeld. Dit zegt jullie God: 'De hele aarde is van Mij' - ook als je het niet ziet. **[28]** Je persoonlijke herinneringen kunnen slijten, ik heb een paar voorbeelden genoemd. Het land waarin je leeft kan van God wegdrijven, artikel 147 afschaffen, de zondag afschaffen, de weigerambtenaar. God lacht de lach van degene die weet wie het laatste woord gaat hebben. Van de kleinste deeltjes tot de verste melkwegstelsels, God zegt: 'Van Mij! Jij en jij en jij: 'Van Mij!' 2012 en 2013: 'Van Mij!'

Hoe dan? Zo. Toen onze Redder het ultieme offer bracht mocht Hij van geen mens meer een plek voor zijn voeten vinden: 'Aan het kruis met jou, de aarde vervloekt je.' Wij stonden tegenover God, 1980 jaar geleden en gisteren, en wij riepen: 'Van mij, mijn aarde is van mij! Ga weg, God.' En God zweeg. En onze Heiland stierf. Maar drie dagen later begon het enige nieuwjaar dat er echt toe doet en weet je wat er toen gebeurde? Toen zei Hij, de Levende: 'Vrede,' en Hij noemde onze naam, 'Vrede, Maria, vrede, Petrus,' en Hij at met ons, brood en wijn en vissticks. Al lijkt het vandaag honderd keer anders, in Syrië en in Haren, in de ruimte en in je hart, niets kan de Heer meer stoppen. **[29]** Heel de aarde is van Hem. En Naäman laat zijn koning vallen en knielt met zijn slavinnetje. En jij? Wij belijden: **[30]** 'Vader, in uw handen beveel ik de grond waarop ik sta; Vader, in uw handen de plaatsen waar ik ga; van U is het ziekenhuis, de winkel en de kroeg; van U ben ik vanavond, in uw hand morgenvroeg.'

Amen.